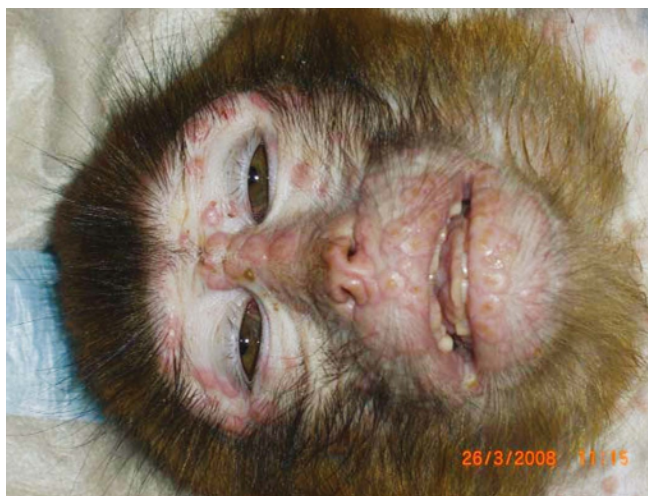

آشنایی با بیماری آبله میمونی

پیش گفتار

اذهان عمومی به طور معمول از شنیدن اخبار رویدادها، از جمله بروز و شیوع یک بیماری، آشفته می‌شود. یکی از راه‌های مهم مقابله با این آشفتگی، شناخت رویداد و کسب اطلاع لازم برای برخورد با آن است. آبله میمونی بیماری بازپدید است؛ یعنی جدید نیست؛ اگرچه هنوز به طور کامل شناخته نشده و تا امروز درمان و واکسن اختصاصی ندارد؛ ولی دانستن این که ویروس این بیماری در چه حیواناتی و در چه مناطقی وجود دارد و راه‌های انتقال و گسترش آن در جمعیت انسانی و حیوانات چیست، به ما کمک می‌کند از آشفتگی فاصله بگیریم و از اطلاعات موجود، برای پیشگیری از وقوع احتمالی آن استفاده کنیم.

آبله میمونی "Monkey pox" بیماری ویروسی مشترک میان انسان و حیوان، و شبیه به آبله است که با علائم مشابه بیماری آنفلوآنزا خود را نشان می‌دهد. آنچه در این متن آورده شده، حاصل دستاوردهای تحقیقاتی و رخدادهایی است که تا کنون صورت گرفته؛ بدیهی است که در آینده ممکن است این اطلاعات تأیید، رد و یا تکمیل شوند.

تاریخچه‌ی بیماری

آبله میمونی تا قبل از شیوع اخیر، بیشتر در کشورهایی با جنگل‌های بارانی در آفریقای مرکزی و غربی رخ داده است. این بیماری در سال ۱۹۵۸ در میمون‌های آزمایشگاهی کشف شد. مدتی بعد، پس از مطالعات انجام شده روی حیوانات در آفریقا، شواهدی از عفونت ویروس ارتوپاکس در تعدادی از جوندگان آفریقایی نیز یافت شد. مطالعات آزمایشگاهی نشان داد که آبله میمونی می‌تواند موش و خرگوش را نیز آلوده کند. در سال ۱۹۷۰، برای اولین بار این بیماری در انسان و در ژوئن ۲۰۰۳، در خارج از آفریقا، در ایالات متحده آمریکا گزارش شد که گفته شده مرتبط با تماس افراد با سگ‌های خانگی آلوده بوده است.

در سال ۲۰۱۷، شیوع آبله میمونی در نیجریه آغاز شد و وزیر بهداشت این کشور عنوان کرد تصور می‌شود این شیوع بزرگ در اثر طغیان رودخانه پدید آمده باشد؛ چرا که سبب شده حیوانات وحشی آلوده، با انسان ارتباط نزدیک‌تری داشته باشند.

در سال‌های اولیه‌ی شناسایی ویروس آبله میمونی، اکثر افراد پس از گاز گرفته شدن، چنگ انداختن توسط میمون یا قرار گرفتن پوست زخمی در معرض بافت و مایعات بدن این حیوان، آلوده شده‌اند. در سال ۱۹۹۷ پاشیده شدن مایعات بدن میمون آلوده به چشم یک محقق سبب فوت او شده است.

در سپتامبر ۲۰۱۸، در انگلیس گزارش دادند سه نفر که به نیجریه سفر کرده بوده‌اند، به بیماری آبله میمونی مبتلا شده‌اند. با توجه به این که از سال ۲۰۱۷، بیماری در نیجریه شیوع داشته و ۸۹ فرد آلوده و ۶ مورد مرگ گزارش شده است، احتمالاً این سه بیمار انگلیسی هنگام بازدید از نیجریه در معرض ویروس قرار گرفته‌اند.

در تاریخ ۲۷ ماه می ۲۰۲۱ برابر با ۶ خرداد ۱۴۰۰، یک دامپزشک ۵۳ ساله چینی در اثر این بیماری درگذشته است. طبق گزارش‌ها، این دامپزشک قبلاً دو میمون مرده را کالبد گشایی کرده و بعد از چند ماه به این بیماری دچار شده است. بعد از آن دولت آمریکا اولین مورد مبتلا به آبله میمونی را ثبت کرد. این بیمار از نیجریه به تگزاس آمده بوده است. به تدریج بر آمار کشورهای آلوده اضافه شده و تا زمان تنظیم این متن، طبق اعلام سازمان بهداشت جهانی به ۷۰ کشور که سابقه‌ی بیماری در آن‌ها وجود نداشته، رسیده است.

آبله میمونی چگونه گسترش می‌یابد؟

ویروسی از نوع ارتوپاکس، باعث این بیماری می‌شود. انواع زیادی از این جنس ویروس وجود دارند؛ از جمله گونه‌هایی که سبب بروز آبله گاوی، آبله شتر و آبله خرگوش می‌شوند.

از نظر ژنتیکی دو نوع ویروس مانکی پاکس آفریقای مرکزی (کنگویی) و غرب آفریقا وجود دارد که بیماری ناشی از نوع کنگویی آن خطرناک‌تر است و شدت و قدرت سرایت و گسترش بیشتری دارد. تا کنون محل ذخیره‌ی طبیعی این ویروس، کاملاً مشخص نشده است؛ در آفریقا، شواهدی از عفونت ویروس آبله میمونی در بسیاری از حیوانات از جمله سنجاب درختی، راسو، موش و گونه‌های مختلف میمون یافت شده است.

این ویروس برخی از گونه‌های خاص و پستانداران را آلوده می‌کند. انتقال ویروس معمولاً از طریق تماس مستقیم با میمون و سایر حیوانات آلوده، یا احتمالاً خوردن گوشت آلوده‌ی پخته نشده صورت می‌گیرد. خون، مایعات بدن، ضایعات پوستی یا مخاطی و دیگر محصولات حیوانات آلوده مانند پوست و خز، منبع احتمالی انتقال ویروس به انسان هستند. به ویژه هنگامی که پوست انسان به دلیل گزش، خراش یا ضربه آسیب دیده باشد.

احتمالاً انتقال انسان به انسان ویروس توسط قطرات تنفسی آلوده و بزاق هم امکان‌پذیر است؛ اما دانشمندان هنوز به اطلاعات بیشتری نیاز دارند.

چون این بیماری مشترک میان انسان و حیوان است، احتمال انتقال ویروس آن از حیوانات به انسان و برعکس، از انسان به حیوانات وجود دارد. انتقال از شخص آلوده یا بیمار به اشخاص دیگر نیز صورت می‌گیرد. میزان مرگ و میر موردی برای عفونت این ویروس در آفریقا، از حدود ۱ تا ۱۵ درصد در بزرگسالان و حدود ۱۵ تا ۲۰ درصد در کودکان، متفاوت بوده است.

برای جلوگیری از گسترش بیماری، لازم است زباله‌های حاصل از مراقبت بیماران در خانه و بیمارستان‌ها به گونه‌ای دفع شوند که در دسترس حیوانات، بویژه چوندگان قرار نگیرند و نیز ویروس را به محیط و افرادی که با جمع‌آوری زباله‌ها و پسماندها سر و کار دارند، منتقل نکنند.

نشانه‌های بیماری آبله میمونی چیست؟

دوره نهفتگی آبله میمونی، یعنی از زمان ابتلا به عفونت تا شروع علائم، معمولاً ۶ تا ۱۳ روز است، اما شاید تا ۲۱ روز هم طول بکشد. بنابراین در صورت تماس قطعی با مبتلایان، باید دوره قرنطینه را تا ۲۱ روز رعایت کرد.

نشانه‌های این عفونت را در انسان به دو دوره تقسیم کرده‌اند:

دوره‌ی تهاجم اولیه که تا ۵ روز طول می‌کشد. این دوره با تب، سردرد شدید، تورم غدد لنفاوی، کمر درد، درد عضلانی و کمبود انرژی شدید ظاهر می‌شود.

تورم غدد لنفاوی از علائم اصلی آبله میمونی است که کمک می‌کند نشانه‌های آن از دیگر بیماری‌های مشابه مانند آبله مرغان، سرخک و آبله تشخیص داده شود.

مشکلات پوستی: این مشکلات معمولاً در طول ۱ تا ۳ روز پس از ظهور تب آغاز می‌شود. بثورات پوستی حدود ۹۵ درصد موارد روی صورت، ۷۵ درصد موارد بر کف دست و کف پا، ۲۰ درصد موارد بر ملتحمه و ۳۰ درصد موارد بر دستگاه تناسلی تأثیر می‌گذارد. همچنین تا حد متوسط به بالا، غشای مخاطی دهان را درگیر می‌کند. این ویروس می‌تواند برای قرنیه چشم هم مشکلاتی را ایجاد کند و در موارد شدید باعث نابینایی شود.

علائم پوستی آبله میمونی شدت‌های مختلفی دارد. این بیماری ضایعات سطحی یا کمی برجسته‌تر را ایجاد می‌کند؛ با گذشت زمان این ضایعات افزایش می‌یابند و رنگشان به سمت زردی می‌رود. در موارد شدید ممکن است تا حدی پیش بروند که قسمت‌های زیادی از پوست را از بین ببرند. موارد شدید این بیماری بیشتر در کودکان اتفاق می‌افتد. شدت این ضایعات به میزان قرار گرفتن در معرض ویروس و وضعیت سلامت بیمار بستگی دارد. عوارض آبله میمونی می‌تواند شامل عفونت‌های ثانویه، برونکوپنومونی، سپسیس، آنسفالیت و عفونت قرنیه باشد. در مجموع بسته به شدت بیماری، نشانه‌های خفیف یا شدیدی ظاهر می‌شود.

افرادی که در مناطق جنگلی یا مجاور آن زندگی می‌کنند، ممکن است غیر مستقیم در معرض خطر حیوانات آلوده قرار بگیرند که احتمالاً منجر به عفونت بدون علامت می‌شود. نسبت مرگ و میر آبله میمونی در جمعیت عمومی بین صفر تا یازده درصد متغیر است اما در کودکان خردسال بیشتر بوده است؛ علاوه بر این، افراد زیر ۴۰ یا ۵۰ سالگی که واکسن آبله زده‌اند هم ممکن است در معرض این بیماری قرار بگیرند.

نشانه‌های بیماری آبله در حیوانات بسته به نوع ویروس و سن و نوع حیوان می‌تواند متفاوت باشد. در مجموع گفته شده است دامپزشکان در برخورد با حیوانات مشکوک به بیماری به چند نشانه توجه داشته باشند؛ تب، تغییر اشتها، سرفه یا عطسه، وجود صداهای غیر طبیعی در زمان معاینه ریه، ورم ملتحمه یا ترشحات چشمی، ضایعات موجود در پوست که ممکن است همراه با خارش یا بدون خارش باشد و تورم غده‌های لنفاوی قابل لمس. در حیواناتی که مخزن ویروس بیماری هستند مانند جوندگان، آلودگی می‌تواند بدون بروز علائم بیماری باشد؛ در گروه میمون‌ها ضایعاتی مانند آنچه در پوست انسان دیده می‌شود، بروز می‌کند.

آبله میمونی از چه راه‌هایی منتقل می‌شود؟

انتقال عفونت از حیوانات آلوده، در نتیجه‌ی تماس مستقیم با خون، مایعات بدن و ضایعات پوستی یا مخاطی آن‌ها، گاز گرفتن و یا ایجاد زخم و خراش در پوست اتفاق می‌افتد. خوردن گوشت نپخته، و سایر محصولات دامی حیوانات آلوده، یک عامل خطر احتمالی است.

در انتقال انسان به انسان بیماری، تصور این است که ویروس از راه تماس پوستی، و قطرات تنفسی در زمان تماس مستقیم و طولانی مدت چهره به چهره، منتقل می‌شود؛ علاوه بر این، ممکن است آبله میمونی در اثر تماس مستقیم با مایعات بدن فرد آلوده یا اشیای آلوده به ویروس، مانند وسایل خواب، لباس و ظروف، منتقل شود.

همچنین آبله‌ی مادرزادی با انتقال ویروس از مادر به جنین می‌تواند رخ دهد. این انتقال، طی تماس نزدیک با نوزاد در حین تولد و پس از تولد هم ممکن است اتفاق بیفتد.

راه درمان آبله میمونی چیست؟

تا امروز هیچ درمان خاصی برای این بیماری ارائه نشده است. طبق تحقیقات، واکسیناسیون علیه آبله می‌تواند حدود ۸۵ درصد در پیشگیری از این بیماری هم مؤثر باشد؛ بنابراین، واکسیناسیون آبله‌ای که در دوران کودکی انجام شده، احتمالاً منجر به بروز بیماری خفیف‌تری می‌شود.

تغذیه‌ی درست، غذای سالم، مراقبت از بیمار برای پیشگیری از عفونت‌های ثانویه و عوارض بیماری، از جمله کارهایی است که لازم است برای فرد بیمار صورت گیرد.

چگونه از ابتلا به آبله میمونی جلوگیری کنیم؟

اصلی‌ترین راه برای پیشگیری از بیماری آبله میمونی، افزایش آگاهی از عوامل خطر و آموزش افراد در مورد اقداماتی است که می‌توانند انجام دهند تا در معرض ویروس قرار نگیرند. رعایت مواردی که در ادامه به آن‌ها اشاره خواهد شد، برای پیشگیری از ابتلا به این بیماری ضروری است: پرهیز از تماس با حیوانات بویژه حیوانات وحشی، خودداری از تماس با وسایل، بستر و مکان حضور فرد یا حیوان مبتلا و لاشه‌ی حیوانات تلف شده، قرنطینه کردن فرد یا حیوان مبتلا، شستن مکرر دست‌ها با آب و صابون یا ضدعفونی کردن با الکل، استفاده از لباس‌های محافظ برای کارکنان مراکز درمانی که در تماس با مبتلایان هستند، جدا کردن حیوانات اسیری که استعداد آلوده شدن به ویروس بیماری را دارند از دیگر حیوانات، و قرنطینه کردن حیواناتی که ممکن است با حیوانات آلوده در تماس بوده باشند.

با توجه به این که امکان سرایت بیماری از انسان به حیوانات وجود دارد، لازم است افراد آلوده و بیمار از نزدیک شدن به حیوانات در محیط‌های مختلف از جمله باغ وحش‌ها، کلینیک‌ها و بیمارستان‌های دامپزشکی، محل نگهداری و پرورش حیوانات اهلی، و خانه‌ها بویژه در مورد جوندگان، خودداری کنند.

افرادی که قصد سفر دارند، با کسب اطلاعات لازم از آلوده یا پاک بودن مقصد خود، می‌توانند سفری ایمن را برای خود، خانواده و هموطنان تدارک ببینند.

بدیهی است تا زمان حضور این بیماری در جوامع، رفت و آمدها، صادرات و واردات، و نقل و انتقال حیوانات و محصولات حیوانی که ممکن است سبب انتقال ویروس آبله میمونی باشند، در همه جا تحت کنترل خواهند بود.

مطالعات علمی مختلفی برای ارزیابی امکان سنجی و مناسب بودن استفاده از واکسن برای پیشگیری و کنترل این بیماری در حال انجام است. بعضی از کشورها سیاست‌هایی برای استفاده از واکسن به‌منظور جلوگیری از عفونت دارند یا در حال توسعه‌ی آن هستند.

کلام آخر

هنوز دارو و واکسن اختصاصی برای درمان و پیشگیری از آبله میمونی وجود ندارد. سازمان بهداشت جهانی با توجه به افزایش تعداد مبتلایان و کشورهای درگیر با بیماری که اغلب، سابقه‌ی آبله میمونی در آن‌ها وجود نداشته است، در تاریخ ۲۳ جولای ۲۰۲۲ برابر با اول مرداد ماه ۱۴۰۱، شیوع آبله میمونی را «وضعیت اضطراری بهداشتی در سطح جهان» اعلام کرد. اعلام این وضعیت، توجه به توصیه‌های بهداشتی برای پیشگیری از بیماری را بیش از پیش گوشزد می‌کند. "وضعیت اضطراری بهداشتی

عمومی در سطح بین‌المللی " بالاترین سطح هشدار جهانی است که تا این تاریخ تنها در مورد همه گیری کووید-۱۹ و فلج اطفال بوده است.

افرادی که به کشورهای دارای سابقه‌ی بیماری سفر کرده‌اند و یا با سطوح و وسایل افراد بیمار یا مشکوک به بیماری و یا با حیوانات آلوده یا بیمار در تماس بوده‌اند، ممکن است عامل بیماری را انتقال دهند. راه‌های مهم و شناخته شده‌ی پیشگیری از انتقال این ویروس، دشوار نیستند؛ کارهایی هستند که در مورد هر بیماری مسری دیگری بویژه بیماری‌های ویروسی، لازم است رعایت شوند؛ مانند اجتناب از هرگونه تماس پوستی با افراد و حیوانات مشکوک و مبتلا، خودداری از تماس با لباس، وسایل خواب، حوله و ظروف مورد استفاده‌ی افراد، خودداری از تماس با وسایل و سطوح مرتبط با حیوانات، شستن دست‌ها با آب و صابون، استفاده از دستمال یا داخل آرنج در زمان عطسه و سرفه، استفاده از ماسک در زمان برخورد با حیوانات و افراد بیمار یا مشکوک به بیماری، دفع بهداشتی دستکش، دستمال و ماسک‌های مورد استفاده، شست و شوی همه‌ی چیزهایی که در ارتباط با حیوانات یا افراد بیمار یا مشکوک به بیماری بوده‌اند با مواد شوینده و آب داغ یا ضدعفونی آن‌ها، و استفاده از خوراک سالم و کافی، و خواب و استراحت لازم که مانع کاهش ایمنی بدن می‌شود.

افراد مبتلا و مشکوک به بیماری، یک دوره‌ی ۲۱ روزه‌ی قرنطینه را باید رعایت کنند. تا زمانی که ضایعات پوستی بیمار پوسته پوسته نشده، دلمه‌ی روی زخم‌ها نیفتاده و لایه‌ای از پوست تازه در زیر آن‌ها تشکیل نشده باشد، امکان انتقال ویروس از او به دیگران وجود دارد.

با توجه به این که حیوانات آلوده و مخزن ویروس ممکن است هیچ نشانه‌ای از بیماری نداشته باشند، کار درست این است که از تماس‌های غیر ضروری با حیوانات خودداری شود. تماس‌های ضروری، با استفاده از دستکش و رعایت بهداشت باشد و پس از هر بار دست زدن به حیوانات یا وسایل و محیط مرتبط با آن‌ها، حتی تماسی که با استفاده از دستکش بوده است، دست‌ها با آب و صابون شسته شوند. این هم اصلی بهداشتی است که رعایت آن در همه‌ی زمان‌ها و مکان‌ها از ما در برابر انتقال احتمالی بیماری از حیوانات و همچنین از حیوانات در برابر انتقال احتمالی بیماری از انسان به آن‌ها محافظت می‌کند.

اگر قصد سفر داریم و مقصدمان مناطق آلوده است، کار درست این است که سفرمان را تا رفع آلودگی به تأخیر بیندازیم و اگر سفر ضروری است، نکات بهداشتی را کاملاً رعایت کنیم.

حرف‌های بسیار خوب و مؤثری هستند که از فرط تکرار، اثربخشی خود را از دست می‌دهند و در صورت بیان آن‌ها، کمتر مورد توجه قرار می‌گیرند؛ یکی از آن‌ها این است: "پیشگیری بهتر از درمان است". توجه و عمل به این حرف حساب را فراموش نکنیم.

تدوین و نگارش: دکتر فاطمه تهرانی

منابع: پرتال اداره کل دامپزشکی استان کهگیلویه و بویراحمد/ سایت حکیم مهر: پرسش و پاسخ در مورد آبله میمونی بر اساس وبگاه سازمان جهانی بهداشت دام؛ ترجمه‌ی دکتر محمد باقر حاج کاظمی/ سایت خبرگزاری جمهوری اسلامی، همشهری، خبرآنلاین، ایسنا، ایمن، تسنیم، گروه پاتولوژی رهسا، شرکت دانش بنیان تربیتا، و مرز علم